

Florence Burgat

Bir Yabancıyla Yaşamak

Kediler Üzerine Felsefi Kırıntılar

Türkçesi: Bade Baran

Ortak yaşam

*Her konudaki cehaletimize ve hiçbir şey bilmemenin
acizine rağmen, gözlerindeki sıradışı pencerelerin geri-
sinde saklı bu küçük beyin bilinmezliğine nüfuz etmek
[...] aslında ne kadar şaşkınlık uyandırıcı, hatta belki de
ne kadar dehşet verici bir durum olurdu... Fakat hayır,
kendilerini böylesine sevgiyle okşatan, ellerimizde yoğru-
lurcasına duran bu küçük kafaların içindekileri hiç kimse
asla tam olarak çözümleyemeyecek...*

Pierre LOTI, *Reflets sur la sombre route*

Onunla mütemadiyen yaşadığımızda hakkında her şeyi bilebiliriz elbet; ama evi her anlamda, en ücra köşesine kadar yaşayan o değil midir? O bizim pusulamız değil midir? Onun birbiri ardına kendine yer beğendiği odalara göre yer değiştirmiyor muyuz biz de? Tüm işimize gücümüze örtük varlığıyla eşlik etmiyor mu? Yatağımızı paylaşacak kadar ileri gitmiyor mu? Sessiz sedasız da olsa, bizi her daim gözünün önünden ayırmayan o değil mi? Ölçülü işaretleriyle etkileyen benzersiz bağılıklardan birini ispatlamıyor mu bu bize? Hâlbuki bu kedi kimdir, bilinmez. Alışkanlıkları, saplantıları, korkuları, zevkleri, tahammülsüzlükleri ezbere bilinir ve kesin bir şekilde tanımlanabilir; fakat sadece dışarıya yansıdığı ölçüde. Kimsenin içini tam olarak bilemeyiz diye itiraz edilebilir. Kedi Mitsou'nun Balthus tarafından yapılmış tükenmez kalem çizimleri karşısında Rainer Maria Rilke “Kedileri kim tanıyor ki?” diye soruyor kendine. Kimse onları tanıdığını iddia etmiyor. Salt kurum, kendini beğenmişlik, kibir! “İtiraf ediyorum ki benim için,” diye devam ediyor Rilke, “varlıkları oldukça sakıncalı bir varsayım olmaktan öteye geçmedi. [...] Bize bakıyorlar diyebilir misiniz? Bizim değersiz

görüntümüzü retinalarının gerisinde bir anlığına da olsa barındırma lütfunda bulduklarına hiç şahit olunmuş mudur?”¹

Kedilerin misliyle gizemli olduğunu anlamak için belki de önce köpeklerden bahsetmek gerekir. Yine de kıyaslama yaparken dikkatli olalım! Köpek kediyle yapılan kıyaslamalardan bazı açılardan galip çıkamaz. Öyle görünüyor ki burada baş edilmesi gereken konu birbirine meydan okuyan lobilerdir. Kedilerin zekâsı “en azından bir köpeğin zekâsına eşdeğerdir,” der Pierre Loti, “üstelik kedilerde ne dalkavuk bir teslimiyet ne de gülünç önem taslama vardır.” “Zarif ve soylu hayvanlar” olan kediler bu bakımdan bütün köpekleri, doğuştan en iyi durumda olanları bile bozguna uğratar; çünkü köpekler “bünyelerinde sonradan görmelerin bayağılıklarını barındırır ve çaresizce alt tabaka mensubu kalırlar.”² Bilanço ağır.

İnsanların yaşam ortamına tamamen kabul edildiğinde köpek insanlaşır. Köpeğin bir adam veya bir kadınla oluşturduğu birliktelik yadsınmaz bir gerçektir. Bu yoldaşlık neredeyse her yere birlikte gitme, yan yana yürüebilme olanağıyla pekiştirilmiştir; köpek yolu *sahibinin* adımlarıyla arşınlar... Köpek kendinden vazgeçer, köpek olarak neredeyse kayıplara karışır. İnsanlaşmış her köpekte engellenemez bir hüznün zemini vardır. Bu defalarca tecrübe edildi, belirtildi: O, her şeyi başkasından bekler; dahası, o başkasına aittir... Her zaman bir köpek olarak kaldığından, ister is-

temez yolun kenarında, yüzüstü bırakılır. “Bütün zamanını sahibinin ne yapacağını gözlemekle geçirir. Öksürmek, saatine bakmak, televizyonu kapatmak; tüm bunlar onun için bir işarettir. Masumane bir hareket yoktur, kaygı her dakika giderek artar,” diye belirtir Roger Grenier.³

İnsana ve yerleşip alıştığı insanların dünyasına duyduğu aşkla her şeyini verir. Son derece tehlikeli, çılgınca bir bahse tutuşmak olur bu; çünkü terk edilme durumunda sığınabilmek ve kendini onarabilmek için her âşığın varlığının bir köşesinde farkında olmadan korumayı bildiği o incecik manevra payından bile feragat eder. Fakat köpek bunu yaparken, en değerli özlemini gerçekleştiriyor gibidir: bir insana eş olmak, onunla bir bütün oluşturmak. Upuzun bir ayrılığın ardından yaşanan talihsizlikler yüzünden tanınamaz hale gelmiş bitap durumdaki efendisi Odisseas’ı hemen tanıyan köpeğin ta kendisi değil midir? Köpeğin bakışı bizim de paylaştığımız duygularını ve ruh hallerini açık seçik ifade eder. Bakışındaki akışkanlık, canlılık, devingenlik ve saydamlık. Kiminle baş ettiğimizi biliriz. Köpekte insanı bulduğumuz için onu tanıdığımızı söyleyecek kadar ileriye gitmiyor muyuz? Böylece, ötekiliğe geçiş yaptığımız kapının aslında ne kadar da dar olduğunu göstermiyor muyuz?